

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นสูงสุดในระบบโรงเรียน ซึ่งประชากรของประเทศจำนวนหนึ่งที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาได้ เป็นกำลังอันสำคัญของชาติในด้านต่าง ๆ ภาควิชาสัตตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาสัตตศึกษา โดยได้ เปลี่ยนชื่อมาจากหน่วยสัตตศึกษาของคณะครุศาสตร์ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2500 และในพ.ศ. 2506 ได้ เปลี่ยน เป็นแผนกสัตตศึกษาจน เป็นภาควิชาสัตตศึกษาในปัจจุบัน หน่วยงานนี้ได้ผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตออกไปปฏิบัติงานแล้ว เป็นจำนวนมาก

ความรู้ด้านสัตตศึกษาหรือเทคโนโลยีการศึกษามีความจำเป็นสำหรับบุคคลที่จะประกอบอาชีพครูไม่น้อยไปกว่าวิชาอื่นใด สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดหลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่า ได้ให้ความสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรหรือการให้บริการด้านการเรียนการสอนในด้านนี้ ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้มี เป้าหมายในการจัดตั้งภาควิชา เทคโนโลยีการศึกษาหรือพัฒนาสำนัก เทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในอันดับสูง ส่วนเป้าหมายการ เปิดหลักสูตรสาขาวิชา สัตตศึกษาหรือ เทคโนโลยีการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 5 นั้น มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะเปิดหลักสูตรปริญญาตรีในสาขาดังกล่าว มหาวิทยาลัย เชียงใหม่และสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยา-เขตพระนคร เหนือจะเปิดหลักสูตรระดับปริญญาโท และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมี เป้าหมายจะเปิดหลักสูตรสาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษาในระดับปริญญาเอก (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 15 - 31) ซึ่งในปัจจุบันสถาบัน เหล่านี้ก็ได้ดำเนินการไปตามแผนแล้ว ส่วนภาควิชาสัตตศึกษาก็มีดำริที่จะเปิดสอนในหลักสูตรสาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษาในระดับปริญญาเอกภายในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 6 สิ่งเหล่านี้ย่อมยืนยันว่าสาขาวิชาสัตตศึกษาหรือ เทคโนโลยีการศึกษา เป็นสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาหลายแห่ง เล็ง เห็นความสำคัญในการที่จะให้ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น

และก้าวหน้าทันสมัยในด้านนี้แก่ผู้เรียน เพื่อนำไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในระดับต่าง ๆ ต่อไป

ในปัจจุบันนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ครูที่มีความรู้และนำวิธีการของโสทัดศศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างถูกต้องมักได้ประสบความสำเร็จในอาชีพ นักโสทัดศศึกษาหรือนักเทคโนโลยีการศึกษาจะเป็นผู้ช่วยกำหนดระบบและวางแผนการผลิต การใช้สื่อการสอนและพิจารณาคุณภาพของความรู้ เนื้อหาและประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2523 : 40) นอกจากนี้วิทยาการด้านโสทัดศศึกษามีลักษณะที่ไม่อยู่นิ่งเพราะได้เกี่ยวเนื่องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสาขาวิชาโสทัดศศึกษาจึงต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ วิจิตร ศรีสะอาด (วิจิตร ศรีสะอาด อ้างถึงใน นิลิตปริญาโทสาขาวิชาโสทัดศศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524 : 30 - 31) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรด้านเทคโนโลยีการศึกษาควรจัดให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองให้ครบวงจรคือเรียนรู้ทฤษฎีหลัก วิธีการและภาคปฏิบัติรวมทั้งการประยุกต์ใช้ หลักสูตรต่าง ๆ ที่ได้ใช้ไปสักระยะหนึ่งควรที่จะได้มีการติดตามผล (ทบวงมหาวิทยาลัย 2524 : 49) วิธีนี้อาจนำไปสู่การปรับปรุงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ความเป็นของหลักสูตรและการจัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องซึ่งข้อมูลที่จะตัดสินใจเหล่านี้ย่อมประเมินได้จากนิสิตนักศึกษาเก่า (Lenning 1980 : 9 - 22) ผู้รับผิดชอบด้านบริหารงานวิชาการควรตรวจสอบหลักสูตรโดยวางโครงการสำรวจและติดตามนิสิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เป็นระยะและรับฟังความต้องการของสังคมให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเสมอ (ประชุมสุข อาชวบำรุง 2522 : 40) ทั้งนี้เนื่องจากนักการศึกษาต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์หนึ่ง (Lee 1973 : 28) ผลที่ได้จากการติดตามอาจทำให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรโดยการขยายรายวิชาให้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรัชญาการจัดการศึกษาให้เน้นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน (Hatch 1965 : 199) เชอต เซอร์และสโตน (Shertzer & Stone 1981 : 392) กล่าวว่า การติดตามจะช่วยให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแต่ละคนปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบในการที่จะใช้ความสามารถ เกื้อหนุนสังคมให้ดีขึ้น แต่ข้อมูลที่ได้รับจากการติดตามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้น ทอลเบิร์ต (Tolbert 1974 : 294) ได้เตือนว่าการติดตามนี้จะต้องทำด้วยความระมัดระวังและควรให้บุคลากรด้านการแนะแนวได้มีส่วนร่วมในคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรด้วย เพื่อช่วยให้คณะกรรมการดังกล่าวได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่จะพึงมี ในบางครั้งการติดตามอาจกระทำในลักษณะการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่สำเร็จ

การศึกษาไปแล้ว การประเมินผลการปฏิบัติงานดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการบริหารงานบุคคล ขั้นตอนนี้เป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของการบริหารงานบุคคลให้เป็นผลดี (Stahl 1971 : 88) การประเมินดังกล่าวนับเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานอย่างหนึ่งซึ่งมีส่วนกระตุ้นบุคลากรทำงานมากขึ้นและยังเป็นผลให้เกิดการพัฒนาตัวบุคคล เพื่อให้มีมาตรฐานในการทำงานที่หน่วยงานได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ (McQuig 1967 : 87) การประเมินคุณลักษณะที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานนั้น หน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาอาจได้ทำไปแล้ว เมื่อแรกรับบุคคลเข้าทำงาน คุณลักษณะดังกล่าวได้แก่พื้นฐานความรู้ที่ได้ศึกษามา ทักษะในการปฏิบัติงาน ระดับของสติปัญญาหรือสภาพร่างกาย เป็นต้น แต่ขั้นตอนในขณะนั้นเป็นการประเมินเพื่อคัดคนในการปฏิบัติงานในอนาคตเท่านั้น ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ปฏิบัติงานจริงแล้วจึงต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้ทำการประเมินมักเป็นหัวหน้างานที่ใกล้ชิด แต่อย่างไรก็ดีลำพังหัวหน้างานก็อาจไม่ได้ดูแลกับการทำงานของบุคลากรอย่างทั่วถึง บีช (Beach 1980 : 294) กล่าวว่า ผู้ร่วมงานของผู้รับการประเมินจะให้ข้อมูลได้ดีอีกทางหนึ่ง และบีชยังได้อ้างถึงงานวิจัยของเลวินและซวอนนี่ (Lewin & Zwany) ซึ่งสรุปผลว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานที่กระทำโดยผู้ร่วมงาน เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้สำหรับการคาดหมายถึงความสำเร็จในอนาคตและได้ผลในระดับสูง วิธีการประเมินโดยผู้ร่วมงานนิยมกันอย่างกว้างขวางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ในสถาบันการศึกษาและบุคคลในวงการแพทย์ แต่ไม่นิยมใช้ในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรม การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลหนึ่งในสายตาของผู้ประเมินคนหนึ่งอาจเห็นว่าดีแล้ว แต่ผู้ประเมินอีกคนหนึ่งอาจยังเห็นว่าไม่ดีพอ ดังนั้นมาตรฐานในการตัดสินใจว่าอย่างไรดีแล้วหรือยังไม่ดีนั้นจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคน เข้ามาตัดสินด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ได้ผลิตผู้สำเร็จการศึกษามากออกไป จึงได้พยายามติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษา เพื่อการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนให้ทันสมัย สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ก้าวไปตลอดเวลาอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งในส่วนของภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นมีปรัชญาในการผลิตบุคลากรที่มีความสามารถดังนี้คือ ประการแรกเพื่อเป็นผู้นำในด้านการให้คำแนะนำ ปรึกษาและวางแผนทางด้านโสตทัศนศึกษา ประการที่สองเพื่อเป็นผู้ประสานงานทางการใช้และการผลิตสื่อการสอน ประการที่สาม เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการสอนและประการสุดท้ายเพื่อให้เป็นผู้บริหารงานโสตทัศนศึกษาในวงการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 - 2527 เป็นต้นมา ภาควิชาโสตทัศนศึกษาได้ผลิตครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษาสำเร็จ

ออกไปแล้วทั้งสิ้น 134 คน ดังนั้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตเหล่านั้น เพื่อให้ทราบสภาพการประกอบอาชีพและผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตจากความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและผู้ร่วมงาน ตลอดจนความคิดเห็นของมหาบัณฑิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของภาควิชา โสวัตศนศึกษา ข้อมูลที่ได้รับจากการนี้ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทบทวนปรัชญาของภาควิชาในการผลิตบัณฑิตในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา โสวัตศนศึกษาในปัจจุบันและการวางแผนจัดการศึกษาในระยะต่อไป จึงสมควรทำการวิจัย เรื่อง การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา โสวัตศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2527

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา โสวัตศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2527 จากความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิต
2. เพื่อสำรวจสภาพการประกอบอาชีพของมหาบัณฑิต และความคิดเห็นของมหาบัณฑิตที่มีต่อภาควิชา โสวัตศนศึกษา ในด้านหลักสูตร วิธีสอนและการประเมินผลของคณาจารย์ อุปกรณ์การสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. มหาบัณฑิตที่ทำงานส่วนตัวโดยไม่มีผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างจะไม่นำมาศึกษาในหัวข้อการประเมินผลการปฏิบัติงาน
2. ศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิตที่มีต่อภาควิชา โสวัตศนศึกษา เฉพาะในด้านหลักสูตร วิธีสอนและการประเมินผลของคณาจารย์ อุปกรณ์การสอนและข้อเสนอแนะอื่น ๆ
3. ศึกษาเฉพาะมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2527

คำจำกัดความของการวิจัย

1. การติดตาม หมายถึง การศึกษาข้อมูล ปัญหาและข้อเสนอแนะจากมหาบัณฑิต เพื่อ

นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาข้อสรุป

2. การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การพิจารณาความสามารถและลักษณะอื่นของมหาดัตตที่ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาดัตตและผู้ร่วมงานของมหาดัตต

3. มหาดัตต หมายถึง ผู้สำเร็จการศึษาครุศาสตรมหาดัตต สาขาวิชาโศดทัศนศึษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2527

4. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรครุศาสตรมหาดัตต สาขาวิชาโศดทัศนศึษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 - 2525

5. ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาดัตต หมายถึง ผู้มีอำนาจบังคับบัญชา มหาดัตต และเป็นผู้ที่มีความ เข้าใจลักษณะงานที่มหาดัตตปฏิบัติอยู่เป็นอย่างดี โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงานนั้น

6. ผู้ร่วมงาน หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับมหาดัตตในแผนกเดียวกันเป็นประจำ และมีความ เข้าใจลักษณะงานของมหาดัตต เป็นอย่างดี

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับมหาดัตตสาขาวิชาโศดทัศนศึษาว่ามีความสามารถในการปฏิบัติ งานเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและผู้ร่วมงาน เพียงใดและควรปรับปรุงตนเองอย่างไร

2. ได้ข้อมูลเพื่อประกอบในการปรับปรุงและจัดการศึษาระดับบัณฑิตศึษา สาขาวิชาโศดทัศนศึษาของภาควิชาให้ เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมยิ่งขึ้น